

Sådan arbejder vi med **sprog** i BørneRiget

I BørneRiget arbejder vi ud fra den styrkede pædagogiske læreplan, hvori der er skrevet to pædagogiske mål indenfor arbejdet med børns kommunikation og sprog. De to mål lyder således:

- 1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.*
- 2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.*

I det følgende vil vi beskrive og sætte ord på hvordan vi i BørneRiget arbejder med disse mål i de tre pædagogiske læringsrum, som befinder sig i den pædagogiske praksis: De pædagogiske rutiner, de pædagogiske planlagte aktiviteter og den frie leg/de spontane aktiviteter.

De pædagogiske rutiner

Begrebet pædagogiske rutiner er en samlet betegnelse for dagligdagens forskellige funktioner og gøremål, som knytter sig til barnets grundlæggende behov for søvn, mad, hygiejne, påklædning mm. De er vigtige at have for øje, da de udgør en stor del af hverdagslivet og pædagogikken. Disse rutiner har hver især deres læringspotentiale og fungerer som et læringsrum for det enkelte barn og hele børnegruppen.

I BørneRiget vægter vi sprogarbejdet i rutinerne, da der her foregår mange gentagelser, som styrker børnenes ordforråd og sprogforståelse. Dette gør sig blandt andet gældende i forbindelse med måltiderne, hvor der er mulighed for at arbejde med, lære og forstå både over- og underbegreber som fx:

Bestik: Ske, gaffel, kniv.

Service: Ske, gaffel, kniv, tallerken, glas, kande, skål mm.

Herudover gør de enkelte stuer og pædagoger sig overvejelser omkring, hvor det enkelte barn sidder i forbindelse med måltidet. Spisesituationen er nemlig et godt læringsmiljø, hvor der er mulighed for en masse dialog, øge ordforråd og øve tur-tagning. Vi prioriterer at bruge de understøttende sprogstrategier, hvilket vil sige at vi blandt andet følger barnets interesse, vi bruger åbne spørgsmål

og ved eventuelle fejl retter vi indirekte. Ved måltiderne snakker vi med børnene om alt fra det pågældende måltid, til formiddagens aktiviteter, kæledyr, weekendens oplevelser og hvad de ellers har lyst til at byde ind med.

Garderobesituationen giver børnene god mulighed for at udvikle og blive støttet i deres selvstændighed og selvhjulpethed, men der er også mange muligheder for at arbejde med sproget. Det er blandt andet en oplagt mulighed for at snakke med børnene om blandet andet vejret og påklædning der passer til de enkelte årstider. Vi stiller fx gerne spørgsmål i garderoben, som giver børnene mulighed for at reflektere, undre sig og selv være medansvarlige for, at de er klædt rigtigt på. Et spørgsmål kunne fx være: ”Nu så vi jo at det sneede udenfor, så hvilket overtøj tror du at du skal have på udenfor?”

På badeværelset arbejder vi også rigtig meget med sproget, idet vi sætter ord på de ting, som vi gør. Dette vil skabe en forbindelse mellem børnenes hverdag og deres sproglige udvikling. Vi benævner og snakker fx om kroppen og dens dele, vi snakker om hvordan vi vasker hænder – og hvorfor vi gør det, vi snakker om påklædning og farver på tøjet, vi snakker om hvad der nu skal til at ske (skal barnet ud og sove? Til hviletid? Eller ud på legepladsen?) og vi synger også gerne sange når der ventes på at et toilet eller pusleplads bliver ledig. Det er blandt andet med til at flytte barnets fokus på at vente i kø til den sproglige udvikling.

De pædagogiske planlagte aktiviteter

I BørneRiget arbejder vi med børnenes sproglige udvikling i de pædagogiske planlagte aktiviteter således, at børnene oplever en rød tråd imellem det vi siger og det vi gør/det vi laver. Gennem temaforløb får vi en mulighed for at styrke børnenes forståelse for omverdenen og give den samlede børnegruppe en fælles oplevelse og et ordforråd, som de kan tale ud fra og bruge sammen i deres leg. Når vi præsenterer nye ord eller begreber er det vigtigt for os, at disse bliver forklaret grundigt og at børnene får en mulighed for at ”smage” på dem. Dette vil ikke blot være med til at øge deres ordforråd men samtidig også styrke deres sprogforståelse.

De fem forskellige stuer i BørneRiget arbejder løbende ud fra forskellige temaer, som er vurderet ud fra hvad det enkelte barn eller børnegruppen kunne have gavn af. Disse temaer kunne blandt andet være fastelavn, bondegården, fra jord til bord, fri for mobberi, julen og dens traditioner, farver mm.

Arbejder vi fx med temaet ”Fastelavn” bestemmer vi os gerne for nogle *fokusord* forud for forløbet. Disse fokusord vil vi bruge i samtalerne med børnene omkring fastelavn og de vil være med til at give børnene et fælles sprogligt udgangspunkt i forbindelse med det pågældende tema. Fokusord til dette tema kunne fx være: *maske, fastelavnstønde, kat, fastelavnsris* mm.

Et helt konkret eksempel på en pædagogisk planlagt aktivitet, som hele huset arbejder med er *dialogisk læsning*. Dialogisk læsning er en metode, som styrker barnets ordforråd og kommunikative kompetencer. Den bog der vælges skaber altså rammerne for en dialog og en samtale med barnet eller børnegruppen, hvor der er mulighed for refleksion og at trække paralleller ud til egne oplevelser og erfaringer.

I BørneRiget dokumenterer vi vores hverdag i børnehøjde. Det vil sige at de kreative projekter vi har lavet samt billeder og tekster, som understøtter det er at finde på stuen, på gangen og på badeværelset, så vi sprogligt kan genbesøge dem og have dialoger heromkring.

Den frie leg/de spontane aktiviteter

I den frie og spontane leg får barnet kontakt til og udtrykt sine tanker og følelser og gennem legen udvikler barnet sin fantasi, sociale kompetencer samt identitet. Altså er sprog et vigtigt fundament i den sociale kontekst – både i selve interaktionen men også i relationen. Derfor har vi i BørneRiget også fokus på at udvikle sproget i sociale sammenhænge i både større og mindre grupper, hvor børnene har mulighed for at gå til og fra afhængig af interesser og udgangspunkt.

Legen giver børnene mulighed for at forhandle roller og deltagelsesmuligheder, de kommunikerer både verbalt og nonverbalt, de øver sig i at håndtere konflikter og at gå ind og ud ad forskellige fællesskaber og legerelationer.

Understøttelsen af børns sprog for de 0-2 årige skal ikke ses som en uoverkommelig opgave, men bør derimod ses som noget, der sker, som en naturlig del af samværet mellem voksen og barn. Ligesom det er muligt at styrke børns motorik ved fx at lade dem tage deres eget tøj på, er det muligt at foretage små valg i hverdagen, som styrker børns sproglige udvikling.

I BørneRiget har vi med vuggestuebørnene fokus på den nonverbale kommunikation, som indebærer ansigtsmimik og kropssprog. Vi sætter ord på de ting, som barnet peger på og er optaget af, vi vil besvare deres ansigtsmimik og vi har fokus på øjenkontakten i denne form for kommunikation. Vi besvarer børnenes lyde og småord, vi sætter ord på de ting vi gør og de ting vi

ser og så gentager vi børnenes forsøg på at sige ord ved at gentage ordene rigtigt. Det vil sige, at vi anvender korrekt udtale frem for rettesættelser. Et konkret eksempel kunne være, at barnet siger: ”Se gurk”, hvortil vi vil svare: ”Ja, se, det er en agurk.”

Sprogkoordinator og sprogvurderinger

På lige fod med de andre huse i Dagtilbud Skanderborg By har vi i BørneRiget en sprogkoordinator. Denne giver sparring til det øvrige personale både i forbindelse med sprogvurderinger, sproglige læringsmiljøer og sproglige indsatser, som passer til det enkelte barns udgangspunkt. Pædagogerne sprogvurderer de enkelte børn, når de er 3 og 5 år. Herudover kan der også laves yderligere sprogvurderinger, hvis det vurderes at barnet kunne have gavn af en mere fokuseret sproglig indsats. Formålet med sprogvurderingerne er at give pædagogerne et overblik over børnenes sproglige kompetencer og eventuelle udfordringer, således at der kan igangsættes en sproglig indsats, som gør en positiv forskel for barnet og børnegruppen.